

Öğretmenlik Programlarında Sınıf Yönetimi Dersine İlişkin Yeni Arayışlar

Novel Perspectives for Classroom Management Course in Teacher Training Programs

Öz

Sınıf yönetimi dersinin öğretmen yetiştirme programlarında yer alması, 1998'den itibaren önemli bir gelişmedir. Mevcut haliyle öğretmen yetiştirme programlarında, ulusal ve uluslararası pek çok kurumda, sınıf yönetimi dersinin günün ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte öğretmen yetiştirmek kapasitesinden uzak olduğu bir gerçektir. Ancak mevcut sınıf yönetimi dersinin gereksizliği de iddia edilemez. Yapılan bir çalışmaya göre sınıf yönetimi dersi alan öğretmenler ile sınıf yönetimi dersini almayan öğretmenlerin öz yeterlik algılarının anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Mevcut sınıf yönetimi literatürü çoğunlukla konuyu genel bilgiler olarak ele almakta ve alana özel sınıf yönetimi beceri ve yeterliliği kazandırmaktan uzak bulunmaktadır. Okullarda ve sınıflarda nitelikli öğretim hizmeti sunabilmek için öğretmenlere, öğretmen adaylarına sınıf yönetimi alanında gelişmelerini sağlayacak düzenlemelerin yapılması gerekir. Özellikle eğitim/ eğitim bilimleri fakültelerinde öğretmen adaylarını genel ve alana özel sınıf yönetimi konusunda yetiştirmek için öğretmenlik formasyon bilgisi derslerinin yeniden düzenlenmesi gerekli görülmektedir. Sınıf yönetimine ilişkin alana özel literatür, özellikle günün ihtiyaçlarını karşılayabilecek bilimsel bir altyapı oluşturmaya imkân verecek nicelikte ve nitelikte değildir. Alan uzmanı araştırmacıların, kendi alanlarına özgü sınıf yönetimi etkinliklerine ilişkin çalışmalar gerçekleştirmeleri önem arz etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sınıf yönetimi, yeni arayışlar, öğretmen eğitimi

Abstract

The inclusion of the classroom management course in teacher training programs has been an important development since 1998. It is a fact that the classroom management course offered in its current form in teacher training programs, nationally and in many international institutions, is far from the capacity to train teachers who can meet the needs of the day. However, it cannot be claimed that the current classroom management course is unnecessary. According to the study, it has been observed that the self-efficacy perceptions of teachers who take classroom management courses and those who do not take classroom management courses differ significantly. The current classroom management literature mostly addresses the subject as general information and is far from providing field-specific classroom management skills and competencies. In order to provide quality education services in our schools and classrooms, arrangements should be made to ensure the development of teachers and teacher candidates in the field of classroom management. It is considered necessary to rearrange teacher training courses, especially in faculties of education, in order to train teacher candidates in general and field-specific classroom management. The field-specific literature on classroom management is not of a quantity and quality that will allow the creation of a scientific infrastructure that can meet the needs of the day. It is important for field expert researchers to conduct studies on classroom management activities specific to their fields.

Keywords: Classroom management, new searches, teacher training

Giriş

Sınıf yönetiminin gelişimi, göreceli olarak Türkiye’de oldukça yakın zamanda gerçekleşmiştir. Sınıf yönetimi konusundaki ilk eser, 1990’lı yılların başlarında yayımlanmıştır (Başar, 1994). Sınıf yönetimi dersi öğretmen yetiştirme programlarında 1998 yılından itibaren yer almıştır (Işık, 2024). İzleyen yıllarda üzerinde akademik araştırmaların yoğunlaştığı bir konu olmuştur (Bozkuş, 2021). Türkiye’de ve dünyada sınıf yönetiminin kavramsal olarak gelişim süreci halen devam etmektedir (Garret, 2014). Sınıf yönetiminin, sadece sınıfta öğrenci disiplini sağlama olarak değerlendirilmesi kabul edilmemektedir. Sınıf yönetimi, sınıfta öğrenci ve öğretmen için iyi bir yaşama alanı oluşturma etkinliklerini de içine alan öğretim ve öğrenme süreçleri üzerinde anlamlı etkilere sahip olan bir kavramdır (Işık ve Uçar, 2024).

Sınıf yönetiminin kavramsal olarak dört aşamalı bir gelişim sürecinden söz edilebilir:

1. *Sınıfa hükmetme*: Öğretmenin sınıfa hâkim olması, sınıfta ders yapılabilmesi için sessizliğin sağlanması, sınıfa hükmetmekle mümkün olabilir. Bu, öğretmen merkezli bir öğretim uygulamasının olduğu sınıflara uygun bir anlayıştır. Öğretmenin sahip olduğu bilgiyi öğrencilere etkili bir şekilde aktarabilmesi için sınıfa hükmedebilmek önemlidir. Bilgi kıttır ve ulaşmak zordur, bu açıdan öğretmenin sahip olduğu bilgiyi öğrenciye aktarması öğretim sürecinin tümünü olmasa da çoğunu oluşturur.
2. *Sınıfta idare etme*: Ülkelerin demokratikleşmesine bağlı olarak okulda ve sınıfta demokrasi önemli olup öğrencinin de bir fikri vardır. Dolayısıyla öğrencinin sınıfta soru sorması, kendini ifade etmesi gibi etkinlikler önemlidir.
3. *Sınıfta orkestra gibi yönetme*: Sınıf bir orkestra olarak düşünüldüğünde öğretmen de orkestra şefidir. Öğrenci merkezli öğretim etkinlikleri, bu anlayışın bir yansımasıdır. Öğrencinin aktif olarak derse katılımının sağlanabilmesi, sınıf yönetimini kolaylaştıran bir faktördür. Bu anlamda, doğasına uygun ders yapılması koşuluyla resim, müzik ve spor derslerinde sınıfı etkili

yönetmek için çok çabaya gerek yoktur. Çünkü öğrenciler yapmaktan haz aldıkları bir etkinlik içindedir.

4. *Sınıfta yaşam alanı haline getirme*: Günümüzde sınıf yönetimi, öğrenci ve öğretmenler için sınıfı, kaliteli ve iyi bir yaşama alanı haline getirmeye yönelik etkinlikler bütünü olarak düşünülebilir.

Yukarıdakilere ek olarak etkili öğretim ve öğrenme süreçleri için sınıfta öğrenci davranışlarının düzenlenmesi de önem arz eden bir konudur. Bu anlamda sınıf yönetimi öğretim için bir araçtır (Johnson ve Brooks1979; Christofferson ve Sullivan, 2015). Bu aracın iyi iş görmediği durumlarda öğretim sürecinin başarısı tartışmaya açık hale gelir. Okullarda sınıf yönetimsiz bir öğrenme ortamı oluşturulması hiçbir zaman mümkün olamaz. Sınıf yönetimi, öğretim ve öğrenme etkinlikleri için uygun ortamların oluşturulması olarak düşünülebilir. Mevcut durumu ile sınıf yönetimi konusunda yeterlilik geliştirme yönünden sınıf yönetimi derslerinin, günümüz şartlarının gerekli kıldığı öğretmen yeterliliklerini kazandırma konusunda ne ölçüde yeterli olduğu tartışmalı bir konudur (Ekici, 2008; Ertürk, 2022). Eğitim bilimciler, bu konuda çalışmalar yapmak ve yaratıcı fikirler geliştirmek durumundadır. Sınıf yönetimi dersi, Türkiye’de göreceli olarak yakın zamanlarda gündeme gelen fakat hızlı gelişim gösteren bir konudur. Bu açıdan yeni fikirlerin ve farklı uygulamaların oluşumu, daha kolay olabilir. Bu çalışma bu konuda öncü bir nitelik taşıyabilir.

Öğretmen, sınıfta bir lider olarak (Uçar, 2024) sınıfta yaşanabilecek tüm sorunlara çözüm yolu bulan, öğrencilerini ve sınıfını, etraftaki dalgalı denizlerin etkisinden kurtaracak kaptan durumundadır. Öğretmen liderliği, aslında öğretmene güveni esas kılan bir kavramdır (Uçar, 2024). Batılı kaynaklarda bu durum, öğretmen otonomisi olarak geniş yer tutmaktadır (Jerrim, Morgan ve Sims, 2022). Öğretmenlere liderlik niteliklerini kazandırmak için mesleğe hazırlama süreci kritik öneme sahiptir. Öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen adaylarına gereken nitelikleri en üst standartlarda kazandırmaya yönelik program içeriklerinin oluşturulması gerekir. Bu açıdan sınıfa girip öğrencileriyle buluştuğunda öğrencilerle arasında olumlu bir etkileşim ortamı

oluşturma ve öğretimi gerçekleştirme konusunda öğretmenin özerk olması, öğretimsürecinin doğası gereğidir. Öğretmen adayları da bu durumun farkında olmalıdır. Çünkü öğretmenler, otomobil fabrikasının montaj bölümünde çalışan işçiler gibi mekanik bir görev icra etmezler. Öğretmenlerin, yaratıcılık özellikleri gelişmiş kişiler olması tercih edilmelidir. Öğretmen liderliğine ilişkin ya da öğretmenden beklenen rollerin, pratik olarak sınıfta uygulanması, emir verme yoluyla ya da dıştan herhangi bir güçle gerçekleşmesi mümkün değildir. Bu açıdan öğretmen liderliği ve öğretmen otonomisi kavramları her zaman farkındalık gerektirmektedir.

Bu çalışmanın amacı; öğretmen yetiştirme programlarında yer alan sınıf yönetimi dersine ilişkin olarak; kavramsal analizler yaparak sınıf yönetimi dersine ilişkin avantaj ve dezavantajlarına yönelik çıkarımlarda bulunmak ve bu çıkarımlar doğrultusunda sınıf yönetimi dersine ilişkin yeni bir bakış açısı oluşturmaktır.

Kavramsal Çözümleme

Yirminci yüzyılın ilk dönemlerinde öğretmen eğitimiyle ilgili ders kitaplarında yönetsel tavsiyeler, daha çok sağduyu ya da aforizmalarla sınırlıdır. Örneğin; öğrencilerin kişisel eşyalarını koyabilecekleri yerler ayarlama, öğrencilerin gülmesine izin vermeme gibi. Bu dönemde öğretmenlerin sistematik davranışlarını içeren çalışmalar mevcut değildir. Sınıf yönetimi ile ilgili ilk kitap William Chandler Bagley (1907) tarafından yazılan *sınıf yönetimi* kitabıdır. Bagley (1907) yazdığı kitabın önsözünde yönetim ilkelerini paylaşır. Bu ilkeler; verimli ve başarılı gördüğü öğretmenlere ilişkin gözlemleri, sınıf yönetimi ve öğretime ilişkin ders kitapları, bir öğretmen olarak kişisel deneyimleri ve genel psikolojik ilkelerden oluşmaktadır (Brophy, 2006).

Sınıf yönetimi, öğretmenler ve özellikle göreve yeni başlayan öğretmenler için her zaman önemli bir konu olarak kabul edilse de Bagley (1907)'in yazdığı kitaptan sonra 1950'lere kadar konuyla ilgili teori ve araştırmaya çok fazla rastlanılmamaktadır. Yazılan sınıf yönetimi kitapları bile asıl konuya odaklanmaktan uzaktır. Breed tarafından yazılan "Sınıf Organizasyonu ve Yönetimi" adlı kitabının büyük kısmını homojen ve heterojen gruplama, sınıf büyüklüğü, not verme ve terfi politikaları, müfredat sorunları, ders dışı etkinlikler, sınıf planlaması ve okul düzeyindeki

diğer konular oluşturmaktadır (Brophy, 2006). Sınıf yönetimi ile ilgili yazılan bir diğer kitap, Brown (1952) tarafından kaleme alınan "Sınıf Yönetimi: Okul Yönetiminde Öğretmenin Rolü" adlı kitaptır. Bu yönüyle Bagley'in (1907) kitabı ile benzerlik gösterirken okul idaresine yönelik önemli konular içerme yönüyle de Breed'in (1933) kitabı ile özdeşleşmektedir (Brophy, 2006). Daha sonraki yıllarda sınıf yönetimi ile ilgili yapılan çalışmalarda davranışçı yaklaşım, çevresel yaklaşım, süreç-çıktı yaklaşımı, kişilerarası ilişkiler yaklaşımı ve bütüncü yaklaşımın dikkate alındığı görülmektedir (Güner-Yıldız, 2011)

Sınıf yönetiminin kapsamı ve içeriği ile ilgili olarak Türkiye'de, dünyaya göre biraz daha geç zamanlarda 1990'lı yıllarda eserler yazılmaya başlanmış ve 1998 yılında öğretmen yetiştirme programlarına sınıf yönetimi dersi eklenmesiyle birlikte alanda yazılan kitap, makale ve bildiri gibi yayınlarda çok hızlı bir artış görülmüştür. Öğretmenlik programlarında 2006, 2009 ve 2018 yıllarında yapılan program değişikliklerinde sınıf yönetimi dersi programda yer almaya devam etmiştir. Günümüzde de sınıf yönetimi ile ilgili çalışmalar belirli bir yoğunlukta devam etmektedir. Bu eserler, birtakım bilimsel kriterlerle analiz edilebilir. Mevcut yayınların her birinin alan yazına önemli katkıları olmakla birlikte özellikle kitapların büyük ölçüde benzer bilgileri tekrar etmekten ibaret olduğu söylenebilir.

Sınıf yönetiminin öğrenci davranışlarını düzenlemek için bir vasıta olarak görülmesi yaygın bir durumdur. Öğrenci davranışlarının düzenlemesine ilişkin olarak da farklı yaklaşımlar zamanla gelişmiştir. Öğrenci davranışlarının düzenlemesine ilişkin farklı yaklaşımların özünde içi içe geçmiş oldukları da bir gerçektir. Bahsedilen yaklaşımlar aşağıda listelenmiştir:

1. Öğretmen davranışlarına odaklanmış müdahaleyi öngören yaklaşımlar,
2. Öğretmen-öğrenci ilişkilerine müdahaleyi öngören yaklaşımlar,
3. Öğrenci davranışlarına odaklanmış müdahaleyi öngören yaklaşımlar,
4. Öğrencinin sosyal ve duygusal gelişimine odaklanmış müdahaleyi öngören yaklaşımlar (Korpershoek, Mouw, ve deBoer, 2022).

Sınıflar, özellikleri gereği farklılık gösterir (Shindler 2010). Sınıf yönetimine ilişkin genellemeler farklı durumlardaki gerçekliğe sahip sınıflar için bir anlam ifade edemez (Pokharel ve Sharma, 2021). Öğretmen yetiştirme programlarında Holmes Group (1986) ile başlayan uygulamaya dayalı sınıf yönetimi becerisi geliştirme süreci olumlu bir yaklaşımdır. Bu bağlamda 1998 yılı Türkiye’de de uygulanmaya başlayan (YÖK, 1998) öğretmen yetiştirme programları önemli bir adım olarak görülebilir. Ancak bu gelişmenin çok kısa sürede işlevsiz hale getirilen uygulamalı dersler ve okullarda uygulamayı gerektiren etkinlikler (YÖK, 2018) kısa süre sonra 1998 yılı öncesine dönüş ve uygulama etkinliklerini minimize edildiği bir sonucu beraberinde getirmiştir. Öğretmen adayları bu uygulamalı derslerde çoğu zaman kendi alanlarında gerçek okul ortamında uygulama imkânı bulabilmek durumunda iken günümüzde bu tür uygulama etkinliklerinin azaltıldığını belirtmek gerekir.

Öğretmen adaylarına sınıf yönetimi konusunda yeterlilik ve becerilerin kazandırılmasının karmaşık bir süreç olduğunu bilmek önemlidir (Gimbert, 2008). Uygulamada karmaşıklığa çözüm olarak bütün okul türü ve eğitim düzeylerinde görev yapacak öğretmen adaylarına sınıf yönetimi bağlamında yeterlilik kazandırmak için genel bir sınıf yönetimi dersi içeriği oluşturulmuştur. Bu durum, özellikle ülkemizde büyük oranda sorun olarak algılanmamış ve uygulama, genel bir ders içeriğinin aktarılması olarak yıllardır devam etmiştir. Kavramsal olarak sınıf yönetimine ilişkin literatürün, herhangi bir özel alandaki sınıflara hitap etmekten çok genel ilkeler üzerine odaklandığı ve dolayısıyla farklı tür ve düzeydeki sınıfların yönetimine ilişkin özel bilgiler içermekten mahrum olduğu görülmektedir. Kuram ve uygulama açısından bu konunun tartışılmaya değer bir konu olduğu düşünülmektedir. Ülkemizde özel alanlara ilişkin sınıf yönetimi literatürü, kitap anlamında, prematüre düzeyde olup gelişim yolundadır. Okulöncesi ve özel eğitimde sınıf yönetimi kitaplarının son yıllarda yayımlandığını görmek mümkündür (Avcıoğlu, 2018; Ünver ve Ergün, 2021; Aktaş Arnas ve Sadık, 2018). Diğer tür ve düzeylerdeki sınıfların yönetimine ilişkin çalışmaların yapılmasının alan bazında sınıf yönetimi yeterliliği kazandırma açısından önemli

katkılar sağlaması beklenmektedir.

Öğretmenlerin öğretim sürecini etkili bir şekilde yürütebilmek için sınıf yönetimine ilişkin yeterliklere sahip olması önemlidir (Oliver, 2009). Öğretmen yetiştirme programlarının sınıf yönetimine ilişkin teorik bilgiler yanında sınıflarda uygulama etkinliklerini kapsamı, adayların sınıf yönetimine ilişkin beceri geliştirmesine hizmet edecektir. Araştırma kurumları olarak üniversiteler ve eğitim fakülteleri, öğretmen yetiştirme programlarının geliştirilmesine yönelik olarak öncü olmak zorundadırlar. Ancak ülkemiz özelinde yapılan kimi bilimsel çalışmaların diploma almak için ya da yükselmek için bir araç olarak düşünüldüğü ve bu yüzden birbirini tekrarlayan çalışmaları kütüphane raflarında sıklıkla görmenin mümkün olduğu söylenebilir. Bu nedenle yayımlanan çalışmaların, konuya farklı açıdan bakma, köklü ve detaylandırılmış çözüm önerileri sunabilme kapasitesi oluşabilmesi zorlaşmaktadır.

Öğretmen yetiştirme programlarında çok sık ve birbirini destelemekten uzak değişiklikler, çoğu zaman reform olarak açıklanır. Bu anlamda programlardaki mevcut yapı günümüz koşullarının gerekli kıldığı sınıf yönetim becerisine sahip öğretmenler yetiştirmekten uzak görünmektedir. Öğretmen yetiştirme programlarında yer alan sınıf yönetimi dersi nicelik ve nitelik açısından günümüz ihtiyaçlarını karşılama konusunda sorunludur. Bu konudaki sorunların çözümü, bilimsel ilkeler, güncel sosyal ve teknolojik gelişmeler ışığında mümkün olabilir. Eğitim bilimciler ve alan uzmanlarının birlikte çalışmasının gerekliliği diğer bir gerçekliktir.

Sınıf Yönetimi Dersine İlişkin Güncel Tartışma

Sınıf yönetimi dersi Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenen 2018 öğretmen yetiştirme programında 2 kredi, 2 teori 3 AKTS olarak planlanmıştır. Söz konusu programda yer alan dersler, Meslek Bilgisi, Alan Eğitimi ve Genel Kültür dersleri olarak gruplandırılmıştır. Sınıf yönetimi dersi, meslek bilgisi ders grubunda yer almaktadır. Bu dersin içeriği; sınıf yönetimiyle ilgili temel kavramlar; sınıfın fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutları; *sınıf kuralları ve sınıfta disiplin; sınıf disiplini ve yönetimiyle ilgili modeller; sınıfta öğrenci davranışlarının yönetimi,*

sınıfta iletişim ve etkileşim süreci; sınıfta öğrenci motivasyonu; sınıfta zaman yönetimi; sınıfta bir öğretim lideri olarak öğretmen; öğretmen-veli görüşmelerinin yönetimi; olumlu sınıf ve öğrenme ikliminin oluşturulması; okul kademelerine göre sınıf yönetimiyle ilgili örnek olaylar şeklinde belirlenmiştir.

Sınıf yönetimi dersi diğer meslek bilgisi dersleri gibi bütün programlarda eşdeğer olarak kabul edilmiştir ve sınıf yönetimi dersinin öğretmenlik uygulaması dışındaki diğer meslek bilgisi dersleri gibi program ayrımı yapılmadan fakülte dersleri olarak bütün öğrencilere ortak olarak açılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu kapsamda sınıf yönetimi dersini alan bir grupta farklı programlarda yer alan öğrenciler bir arada eğitim sürecini yürütmektedir. Örneğin; okulöncesi öğretmenliği programından bir öğrenci ile matematik eğitimi programından bir öğrenci, aynı grupta bu dersi alabilmektedir. Ancak iki programın muhatap olacağı öğrenci grubunun yaş düzeyi, gelişim düzeyi, ilgileri, ihtiyaçları gibi birçok unsurun farklılaşma durumu dikkate alındığında bu iki programda sınıf yönetiminin farklılaşması gerektiği açık bir şekilde görülmektedir.

Alan yazın incelendiğinde yapılan çalışmalarda öğretmenlerin hizmet öncesindeki eğitimlerinde sınıf yönetimi alanında zayıf yetiştiklerini düşündükleri ifade edilmektedir (Celep, 2002; Sağın ve Karabulut, 2020; Soysal, 2021; Şahin-Taşkın, 2013). Bunun nedeni, öğretmenlerin hizmet öncesinde teoriye dayalı, genel bir eğitim almış olmaları görülebilir. Sınıf yönetimi dersine ilişkin farklı kesimlerin iş birliği, sorunların çözümünü kolaylaştıran önemli bir faktördür. Çoğunlukla sorunlar, farklı taraflarca diğer tarafı suçlayıcı bir boyutta ifade edilebilir. Sınıf yönetimi dersi, çok eski geçmişte algılandığı gibi yönetimsel bir görev olarak düşünülemez. Öğretim sürecinden bağımsız olmayıp sınıf yönetimi ve öğretim bir elmanın iki yarısı gibidir.

Bir ülkenin eğitime ilişkin plan, politika ve uygulamaları da sınıf yönetimiyle yakından ilişkilidir. Öğrenci devam politikaları, okullaşma politikaları örnek olarak ele alınabilir. Öğrenci devamı konusunda bazı sınıf düzeylerine keyfiyetten kaynaklanan istisnaların uygulanması, öğrencilerin dersten, sınıftan ve okuldan uzaklaşmalarına neden olacağı bilinen bir durumdur. Örneğin lise son sınıfa devam

eden öğrenciler için Bakanlığın devamsızlıktan sınıfta kalınmayacağını, mevzuata ters olarak açıklaması, bu duruma örnek olarak verilebilir. Böyle uygulamalar, o gün için öğrenciler üzerinde olumsuzlukların sebebi olacağı gibi gelecek yıllarda da benzer beklentilerden dolayı bu durumlarda *sınıf yönetimi niçin gerekli* sorusu sorulabilir.

Okullaşma politikası da farklı diğer bir alandır. Taşınmalı eğitim, ikili eğitim ve yatılı okul uygulamaları (sağlıklı ailenin olduğu yerde yatılılık, aile kavramına ihanettir) gibi tercihler de sınıf yönetimi ile yakından ilişkilidir. Mümkün olması durumunda her öğrenci evinden okula veya 10 dakika mesafede yaşıyor olması ve tam gün eğitim alması, ideal bir durum olarak görülebilir. Ülkenin coğrafi yapısı böyle bir idealin tüm öğrenciler için mümkün olamayacağını göstermektedir. Dolayısıyla okullaşmaya ilişkin karar vericiler, toplumun menfaatleri doğrultusunda karar vermek durumundadır.

Ülkelerarası etkileşim ve ülkemizin taraf olduğu uluslararası kuruluşlar ve antlaşmalar, okullarımızdaki işleyişi etkilediği gibi sınıf yönetimini de etkilemesi doğaldır. Evrensel düzlemde olabilecek toplumsal değişimler ve eylemler de benzer şekilde sınıfı etkiler. Toplumsal açık sistem kuramı da bu durumu açıklar. Öğretmenin sadece öğreteceği konularda değil aynı zamanda genel kültür konusunda da yeterliliğe sahip olması gereklidir.

Sınıf Yönetimi Dersi İçin Yeni Arayışlar

Yapılan analizler sonucu elde edilen sonuçlara göre mevcut haliyle sınıf yönetimi dersi; farklı tür, düzey, etkinlik ve ortamlarda öğretmen adaylarına sınıfı ve dolayısıyla öğrenci davranışlarını yönetmek konusunda yeterlilik kazandırmaktan uzaktır. Sınıf yönetimi dersinin ve içeriğinin tekrar gözden geçirilmesi ve bununla ilgili değişikliklerin gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir. Farklı tür ve düzeylerde görev alacak öğretmen adaylarına sunulan genel sınıf yönetimi dersi yanında farklı tür, düzey, branş ve farklılaşmış öğretim etkinliklerine yönelik olarak alan özel sınıf yönetimi dersinin oluşturulmasının, güncel sınıf yönetimi dersine ilişkin sorunların çözümüne katkı sağlaması beklenmektedir.

Sınıf yönetimi, sadece öğrenci davranışlarının yönetiminden ibaret değildir. Evrensel olarak

eğitim sistemlerinin esaslı sorunlarından birisi olan fırsat ve imkân eşitliğinin oluşturulmasında sınıf yönetiminin niteliği kritik bir role sahiptir. Tüm öğrencilerin benzer kalitede eğitim hizmeti alabilmesine için öğretmenlere sınıf yönetimine ilişkin benzer yeterlilik kazandırılması da önemlidir. Sınıfın, öğretmen ve öğrenciler için iyi bir yaşam kalitesine sahip mekanlar olması önemlidir. Öğrencilerin evlerindeki günlük yaşamlarındaki rahatlığı sınıfta bulabilmesi gerekir. Sert ve soğukluk hissedilen mobilya ve dekorasyon, öğrenciler için sınıfı sıkıcı yapan unsurlara dönüşebilir. Sınıfların standart fiziksel bir düzenden daha çok öğrencilerin ihtiyaçları gözetilerek esnek bir düzene kavuşturulması önemlidir.

Öğretmenler açısından ise sınıf yönetimi öğretmenlerin yaşamını kolaylaştıran mekanlar oluşturulmasını da kapsayan bir süreç olarak düşünülme durumundadır. Bu anlamıyla sınıflar, öğretmenler için iyi bir yaşama alanı olmalıdır. Öğretmenin rahat olamadığı bir ortamda kaliteli bir öğretim hizmeti sunabilmesi mümkün olmadığı gibi sınıfı da etkili bir şekilde yönetebilmesi zor olacaktır. Sınıfta öğretim etkinlikleri süresince engelle karşılaşılan bir öğretmen, psikolojik olarak zorlanmayla karşı karşıya kalacaktır. Dolayısıyla öğretim ortamlarının düzenlenmesinde öğretmenin gereksinimleri de dikkate alınmak durumundadır. "Her hâlükârda öğretmen, öğretim hizmeti sunma görevi ve sorumluluğuna sahiptir", anlayışı geçerli bir anlayış değildir.

Sınıf yönetimi konusunda velilerin rolü de diğer tartışılması gereken bir husustur. Her veli konuya kendi çocuğu açısından yaklaştığı için bazı sorunların ortaya çıkması mümkündür. Aslında okul etkinlikleri konusunda velilerin katılımına ilişkin büyük çoğunlukla gerek eğitim bilimcilerin gerekse alan uzmanı ve bilim insanlarının konuyu önemseydiği ve desteklediği görülebilir. Ancak sınıf yönetimine ilişkin velilerin katılımı ve etkisi beklenildiği gibi her zaman olumlu olmayabilir. Velinin çocuğu için önemsiz gibi görülen bir imtiyaz ve beklentiye sahip olması ve öğretmenin buna uygun eylemde bulunması, o sınıfta başka bir çocuğun hakkının gasp edildiği yönünde bir sonuç ortaya çıkarabilir. Dolayısıyla bu tür talep ve isteklere karşı öğretmenlerin, toplumun faydasına eylemleri seçebilme konusunda da becerilere sahip kılınması önemlidir. Öğretmen

veli ilişkileri, düşünüldüğü şekilde her zaman öğretim ve öğrenme süreçleri üzerinde etkili olmayabilir. Örneğin; bir araştırma sonucuna göre sınıfta olumlu yönde bir öğrencinin ödül alma durumu ile öğretmen veli görüşlerinin sıklığının ters ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur (Kowalski ve Froiland, 2020).

Sınıf yönetimi ile okulun yapı ve organizasyonu arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Öğretmenlerin ve öğrencilerin fiziki ve duygusal her tür sosyal ihtiyaçlarını gidermeye odaklı bir yönetim anlayışının sınıflara yansması olumlu olacağı gibi ilgisiz bir yönetim anlayışının olduğu okullardaki sınıfların benzer şekilde sorunlu olması doğaldır. Dolayısıyla okul yöneticilerinin bu konuda yeterliliğe sahip profesyonel yöneticiler olması ideal olandır. Ancak bu konuda eğitim sistemimiz "meslekte esas olan öğretmenliktir" anlayışını benimsemiş olmasından dolayı bu konuda beklenti oluşturmak da dikkate alınması gereken bir gerçektir. Etkili bir sınıf yönetimi için öğretmenler ile okul yönetimi arasında işlevsel bir ilişkinin tesis edilmesi önemlidir.

Farklılıklara ve kültüre duyarlı bir sınıf yönetimi anlayışının oluşmadığı sınıflarda tüm öğrencilerin benzer kalitede öğretim hizmeti alma olasılığının düşük olması beklenir. Öğrenciler arası farklılıkların öğrencileri kategorize etme şeklinde dışa vurulması söz konusu ise bu durum toplumsal çöküşe hizmet edebilir. Dolayısıyla sınıf yönetiminin toplumsal denge için önemli bir unsur olduğu bilinmelidir. Ülkenin eğitim politikalarının sınıfa yansması önemli bir husustur. Bizim eğitim ve öğretim sistemimizin temel politika değişkeni öğrencileri yarıştırmaya yöneliktir. Bu durum, öğrenciler arası etkileşimi zedeleyen bir durumdur. Sürekli yarışan öğrenciler üstün başarılı öğrencileri daha başarılı yapabilir. Ancak sürekli yarışan hiç kazanamayan öğrenciler için dersler ne ifade edebilir? Bu sorunun cevabı önemlidir. Okullarda kim en yüksek puanı almışsa o yarış kazanmıştır. Okullar hipodrom değildir, bununla birlikte öğrenciler de yarış atı olarak görülmemeli, okullar öğrencilerin her birine ne kadar değersiz olduklarını öğreten yerler olarak da düşünülmemelidir. Bu nedenle toplumlumuzu geleceğe hazırlayan kurum olarak okulların mevcut durumu sorgulanıp gerekli düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir. Yukarıdaki tartışmalar ışığında sınıf

yönetiminin yeniden düzenlenmesine yönelik model arayışı önemli bir adım olacaktır. Yaşanan sorunlar konusunda yöntemsel ve içerik olarak farklı çalışmalar mevcut olup sınıf yönetimiyle sorunların çözümü konusunda yeni bir model geliştirilmelidir.

Kaynakça

- Aktaş Arnas, Y. ve Sadık, F. (2018). *Okulöncesinde sınıf yönetimi*. PegemA.
- Avcıoğlu, H. (2018). *Özel eğitimde sınıf yönetimi*. Eğiten Yayıncılık.
- Bagley, W. C. (1907). *Classroom management: Its principles and techniques*. MacMillan.
- Balay, R. (2014). *2000'li yıllarda sınıf yönetimi*. Pegem Akademi: Ankara.
- Başar, H. (1994). *Sınıf Yönetimi*. Pegem Akademi: Ankara.
- Bozkuş, K. (2021). A Systematic Review of Studies on Classroom Management from 1980 to 2019. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 13(4), 433-441.
- Brophy, J. (2006). History of classroom management. C. M. Evertson ve C. S. Weinstein (Eds.), *Handbook of classroom management: Research, practice, and contemporary issues* (ss.17-43). Larence Erlbaum Associates: London.
- Celep, C. (2002). *Sınıf yönetimi ve disiplini*. Anı Yayıncılık.
- Christofferson, M. ve Sullivan, A. L. (2015). Preservice teachers' classroom management training: A survey of self-reported training experiences, content coverage, and preparedness. *Psychology in the Schools*, 52(3), 248-264.
- Corno, L. (1979). Classroom instruction and the matter of time. D. L. Duke (Ed.), *Classroom Management* (ss. 245-280). The University of Chicago Press: Chicago.
- Ekici, G. (2008). Sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 98-110.
- Ertürk, R. (2022). Öğretmenlerin sınıf yönetimine yönelik algıları: Nitel bir analiz. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 52-75.
- Garrett, T. (2014). *Effective classroom management: The Essentials*. Teacher College Preess: New York.
- Gimbert, B. (2008). Classroom management instruction in the context of a school-university partnership: A case study of team-based curriculum deliberation, Design, and Delivery *Teacher Education and Practice*, 21(3).
- Güner Yıldız, N. (2011). Dünyada ve Türkiye'de sınıf yönetimi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 37-59.
- Hohnson, M. ve Brooks, H. (1979). Conceptualizing classroom management. D. L. Duke (Ed.), *Classroom Management* (ss. 1-41). The University of Chicago Press: Chicago.
- Holmes Group (1986). *Tomorrows' teachers: A report of the Holmes Group*. (ERIC Document Number ED270454).
- Hough, D. L. (2011). An evaluation of the developmental designs approach and Professional development management in 22 middle schools in large, Midwestern school district. *Middle Grades Research Journal*, 6 (3), 177
- Işık, H. (2024). Sınıf yönetimini yeniden tanımlamak. H. Işık ve R. Uçar (Eds.), *Uygulamalı sınıf yönetimi* (ss. 3-18). PegemA.
- Işık, H. ve Uçar, R. (2024). Işık, H. (2024). Sınıf yönetimine ilişkin yeni bir model önerisi. H. Işık ve R. Uçar (Eds.), *Uygulamalı sınıf yönetimi* (ss. 423-432). PegemA.
- Jerrim, Morgan ve Sims, (2023). Teacher autonomy: Good for pupils? Good for teachers? *British Educational Research Journal*, 49(6), 1187-1209.
- Joo, E., Han, B. (2000). An Investigation of the characteristics of classroom. *Asia Pacific*

- Educ. Rev.* 1, 123–128.
- Korpershoek, H., Mouw, J., & de Boer, H. (2022). International Research on the Foci and Effectiveness of Classroom Management Programs and Strategies. In E. J. Sabornie, & D. L. Espelage (Eds.), *Handbook of Classroom Management* (pp. 350-372). Routledge.
- Kowalski M. J. ve J. M. Froiland (2020). Parent perceptions of elementary classroom management systems and their children's motivational and emotional responses. *Social Psychology of Education*, 23, 433–448.
- Martin, N. K., Schafer, N. J., McClowry, S., Emmer, E. D., Brekelmas, M., Mainhard, T. ve Wubbels, T. (2016). Expanding the definition of classroom management: Recurring themes and new conceptualizations. *Journal of Classroom Instruction*, 51(1), 31-41.
- Myers, S. A. (1979). The rights of students in the classroom and school. D. L. Duke (Ed.), *Classroom Management* (ss. 363-390). The University of Chicago Press: Chicago.
- Oliver, R. M. (2009). *Effective classroom management: Teacher preparation and professional development*. National Comprehensive Center for Teacher Quality.
- Olsen, J., Nielsen, T. W., Trost, S. ve Olsen, P., (2006). *Holistic discipline : a total approach to classroom management*. Pearson Education: Australia.
- Pokharel, M. ve Sharma, M. R. (2021). Classroom Management: Globalized Contexts. *Journal of Social Work and Science Education*, 2 (1), 11-20.
- Sağın, A. E. ve Karabulut, Ö. (2020). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin aldıkları hizmet öncesi eğitime ilişkin algılarının belirlenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 121-133.
- Shindler, J. (2010). *Transformative classroom management: Positive strategies to engage all students and promote a psychology of success*. Jossey-Bass.
- Soysal, S. (2021). Sınıf yönetimi olgusu üzerine yapılmış ulusal çalışmaların betimsel içerik analizi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(1), 214-244.
- Şahin-Taşkın, Ç. (2013). Sınıf yönetimi: öğretmen adaylarının deneyimleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(29), 147-162.
- Ünver, N. ve Ergün, M. (2021). *Erken çocukluk eğitiminde sınıf yönetimi*. PegemA.
- YÖK (1998). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara.
- YÖK (2018). *Öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara.